

Gallica, Ranskan kansalliskirjaston elektroninen kirjasto – Kokemuksia sivustolta ja paikan päältä

Posted on [20.2.2013](#) by [helehilt](#)

Ranskan kansalliskirjasto (Bibliothèque nationale de France, BnF) on yksi Euroopan suurimmista kirjastoista. Sen kokoelmat kattavat vuoden 2009 inventaarion mukaan yli 14 miljoonaa kirjaa tai muuta painotuotetta.

Aikakauslehtien nimekkeiden määrä kohoaa noin 360 tuhanteen ja käsikirjoituksia – useat korvaamattoman arvokkaita – on noin 250 tuhatta. Graafisia lehtiä, valokuvia ja julisteita on kokoelmissa noin 12 miljoonaa, karttoja noin 800 tuhatta. Nuotteja on noin 2 miljoonaa ja erilaisia äänitteitä noin miljoonan dokumentin verran.

Gallica, Ranskan kansalliskirjaston kaikille käyttäjille avoin ja maksuttomasti käytössä oleva digitaalinen kokoelma, perustettiin vuonna 1997. Digitointiprojekti perustuu huolelliseen ja tarkasti dokumentoivaan työhön, ja se etenee luonnollisesti hitaammin kuin esimerkiksi Googlen ahneet digitointihankkeet, joissa työn laadussa ja bibliografisen datan esittämisessä ei ole aina kehumista. Gallicaan kaiken kaikkiaan digitoitujen dokumenttien määrä on äskettäin ylittänyt 2 miljoonan rajan. (Kuriositeetin vuoksi: toinen miljoonas digitoitu dokumentti on **Jules Massenet**'n omakätisesti kirjoittama *Manon*-opperan käsikirjoitus. Ooppera esitettiin Pariisin Opéra-Comiquessa 19. tammikuuta 1884.) Kirjoja on saatavilla lähes 415 tuhatta, käsikirjoituksia reilusti yli 30 tuhatta ja erilaisia kuvia runsaasti yli puoli miljoonaa. Digitoiduista dokumenteista lähes puolet on lehtiä, joiden luku on jo ylittänyt miljoonan rajan. Nuottijulkaisuja on saatavilla yli 10 tuhatta kappaletta ja äänitteitä noin 2500.

Uutena piirteenä Gallican luetteloinnissa on yhteistyö kaupallisten e-kirjojen julkaisijoiden kanssa. Yli 100 tuhatta Gallican tietueista on peräisin näiltä julkaisijoilta; ne tarjoavat mahdollisuuden hankkia maksullista ja osin myös maksutonta e-aineistoa. (Näiden linkit eivät kokemukseni mukaan tosin toimi aina niin kuin pitäisi.) On myös syytä huomata, että yli 140 tuhatta dokumenttia on saatu digitointia varten muista kirjastoista, jotka ovat etupäässä ranskalaisia. Nämä partnerit ovat Gallicalle ensiarvoisen tärkeitä digitointihankkeiden toteuttamisessa; kaikki arvokas ei ole löytänyt tietään Pariisiin. Tämä oli siis tilanne vuoden 2012 päättyessä; Gallica kasvaa koko ajan vauhdilla.

Marraskuussa tapasin yhden Gallican strategiasta vastaavista työntekijöistä. **Cecile de Beccdelievren** erikoisalaa ovat vanhat kartat, mutta hän on työskennellyt monien projektien, kuluneena vuonna esimerkiksi Jean-Jacques Rousseau'n (1712-1778) teosten ja hänen biografiaansa liittyvän aineiston parissa. Cecile kertoo minulle Gallican viimeaikaisista hankkeista ja niiden toteuttamiseen

liittyvistä yksityiskohdista. Aktiivisenakin Gallican käyttäjänä huomaa, että minulla on vielä paljon opittavaa ja oivallettavaa.

Kun kysyn tarkemmin Gallican digitoitipolitiikasta, Cecile sanoo, että vastaus ei ole yksinkertainen. Ei ole olemassa yksittäistä säännöstöä, johon nojaten jokin projekti aloitetaan ja toinen hylätään. Selvää kuitenkin on, että Gallicaan ei digitoida aineistoja yksittäisten professorien ja tutkijoiden tarpeiden tai ehdotusten pohjalta. Ulkopuolelta tarjotuilta hankkeilta vaaditaan usein selvä lähteiden digitointiin suunnattu rahoitus. Edelleen on selvää, että Gallicassa ei lähdetä toteuttamaan hankkeita, joiden toteuttamiskelpoisuudesta ja hyödyllisyydestä ei ole selviä takeita. Digitoitavaa aineistoa ei saa olla liikaa eikä sen tule olla liian vaikeasti saatavilla. Viime kädessä hankkeiden hyväksymisestä päättää kirjaston johto, ja strategit tekevät työtä heidän päätöksensä mukaan.

Periaatteellisiin valintoihin liittyvät aina myös työn konkreettiset haasteet. Projektin tulee toteutua yksityiskohtia myöten mahdollisimman täydellisesti ja kattavasti; aiheen tulee alusta muotoutua tämän tavoitteen mukaiseksi. Kaikki pitää selvittää huolellisesti, ennen kaikkea aineiston konkreettinen digitoitavuus (sivujen kestävyys, sidonnan vaikutus kuvien laatuun...) sekä vapaaseen levittämiseen liittyvät oikeudelliset kysymykset. Usein joudutaan tekemään kompromisseja: digitoiduksi ei saadakaan jonkin teoksen komeinta editiota vaan kelvollisimmin kuvattavissa oleva versio. Eikä kova työ ole digitoinnin jälkeenkään ohitse: vanhojen dokumenttien luettelointi ei ole rutiinihommaa, vaan vaatii tarkkuuden lisäksi kulloisenkin alan asiantuntemusta. Juuri tässä työssä Gallican väki tarjoaa apuaan partnereilleen muualla Ranskassa.

Ranskan kansalliskirjasto on osallistunut ja osallistuu myös useisiin yhteiseurooppalaisiin digitoitihankkeisiin. Hienona esimerkkinä tällaisesta on *Europeana Regia*, vuosina 2010-12 toteutettu hanke, jossa Ranskan kansalliskirjasto oli suurimpana aineistontuottajana. Hankkeessa digitoitiin yli tuhannen käsikirjoituksen kokoelma keski- ja renessanssiaikaisia kuninkaallisia käsikirjoituksia: *Bibliotheca Carolina* (426 käsikirjoitusta; Ranskan kansalliskirjaston osuus), **Kaarle V:n** ja hänen sukunsa kokoelma (163 käsikirjoitusta) sekä Napolia renessanssiaikana hallinneiden aragonialaisten kuninkaiden kokoelma (282 käsikirjoitusta, koottu 1400-luvulla). Kokonaiset käsikirjoitukset ovat esillä kunkin hankkeeseen osallistuneen digitaalisen kirjaston omilla sivuilla.

Meneillään olevista projekteista oikeustieteeseen liittyvien historiallisten lähteiden ja kirjallisuuden digitoinnissa on Gallicassa päästy pitkälle. Käytettävissä on nyt runsaasti yli 10 tuhatta dokumenttia. Suurin osa näistä, yli 8000, on peräisin 1800-luvulta.

Erinomainen esimerkki Gallican viimeaikaisista digitoiduista kokoelmista on toisen maailmansodan aikana julkaistujen maanalaisten lehtien kokonaisuus, joka on mahdollisimman täydellinen, huolimatta lehtien kokoamiseen, digitoimiseen (paperin laatu ja painojälki olivat erityisenä haasteena) sekä luettelointiin liittyvistä ongelmista. Aiheeseen pääsee hyvin käsiksi Gallicassa julkaistusta [blogista](#), josta on myös linkit koko aineistoon.

Teksti

Matti Myllykoski

Johtava tietoasiantuntija

Keskustakampuksen kirjasto

Helsingin yliopiston kirjasto

Kuva

Matti Myllykoski